

SPRAWOZDANIE
W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA
WYKORZYSTYWANIU DZIAŁALNOŚCI BANKÓW
I SPÓŁDZIELCZYCH KAS OSZCZĘDNOŚCIOWO-
KREDYTOWYCH DO CELÓW MAJĄCYCH ZWIĄZEK
Z WYŁUDZENIAMI SKARBOWYMI ZA 2020 ROK

Warszawa, maj 2021 roku

PODSTAWY PRAWNE

Sprawozdanie jest realizacją obowiązku wynikającego z art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania wykorzystywaniu sektora finansowego do wyłudzeń skarbowych (Dz.U. z 2017 r., poz. 2491), zgodnie z którym Szef Krajowej Administracji Skarbowej (dalej: Szef KAS) składa Prezesowi Rady Ministrów sprawozdanie za lata 2018-2020 w zakresie przeciwdziałania wykorzystywaniu działalności banków i spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych do celów mających związek z wyłudzeniami skarbowymi.

Regulacje prawne dotyczące Systemu Teleinformatycznego Izby Rozliczeniowej (dalej: STIR) obowiązują od 13 stycznia 2018 r., z chwilą wejścia w życie zmian, wprowadzonych ustawą z dnia 24 listopada 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania wykorzystywaniu sektora finansowego do wyłudzeń skarbowych dokonanych, przede wszystkim w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2020 r. poz. 1325)¹ dalej: Ordynacja podatkowa. W Ordynacji podatkowej został dodany nowy Dział IIIB – Przeciwdziałanie wykorzystywaniu sektora finansowego do wyłudzeń skarbowych.

Nowa regulacja wprowadziła zmiany mające na celu uszczelnienie systemu podatkowego poprzez przeciwdziałanie wykorzystywaniu sektora finansowego do wyłudzeń skarbowych. Podstawowym celem zmian legislacyjnych było wczesne wykrywanie wyłudzeń skarbowych i zablokowanie możliwości transferu poza polski system bankowy środków, które powinny być przeznaczone na zapłatę zaległości podatkowych lub celnych wraz z ewentualnymi odsetkami za zwłokę.

ZASOBY INFORMACYJNE SYSTEMU TELEINFORMATYCZNEGO IZBY ROZLICZENIOWEJ

Na mocy art. 119zp oraz 119zq Ordynacji podatkowej, Szef KAS otrzymał uprawnienia do gromadzenia danych obejmujących informacje o rachunkach podmiotów kwalifikowanych, prowadzonych przez banki i spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe (dalej: SKOKi) oraz transakcjach na tych rachunkach, w celu dokonania analizy ryzyka wystąpienia wyłudzenia skarbowego.

STIR pełni rolę narzędzia sprawozdawczego i analitycznego, zaprojektowanego celem skutecznej walki z przestępczością podatkową poprzez przeciwdziałanie wykorzystywaniu sektora finansowego do wyłudzeń skarbowych.

W STIR, według określonych algorytmów, przetwarzane są dane przekazywane przez banki oraz SKOK-i w celu ustalenia wskaźnika ryzyka wykorzystywania sektora bankowego do wyłudzeń skarbowych, zwłaszcza w zakresie podatku VAT.

¹ W chwili wejścia w życie zmian, wprowadzonych ustawą z dnia 24 listopada 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania wykorzystywaniu sektora finansowego do wyłudzeń skarbowych obowiązywał Dz.U. z 2019 r. poz. 900.

Przekazywane przez banki i SKOKi dane dotyczące rachunków podmiotów kwalifikowanych (w tym przedsiębiorców) obejmują w szczególności:

- informacje o otwieranych i prowadzonych rachunkach podmiotów kwalifikowanych, obejmujące przede wszystkim:
 - numer rachunku,
 - dane identyfikacyjne podmiotu kwalifikowanego,
 - dane identyfikacyjne pełnomocnika do rachunku i reprezentanta podmiotu kwalifikowanego, a także jego beneficjenta rzeczywistego,
 - datę ustanowienia pełnomocnika lub reprezentanta,
 - zakres umocowania pełnomocnika;
- dzienne zestawienia transakcji dotyczących rachunków podmiotu kwalifikowanego, obejmujące:
 - dane identyfikacyjne nadawcy i odbiorcy transakcji oraz ich numery rachunków;
 - datę, kwotę, walutę, tytuł i opis transakcji;
 - salda początkowe i końcowe zestawienia.

Od 1 lipca 2019 r. nastąpiły zmiany w STIR polegające na raportowaniu dodatkowych danych w zakresie rachunków podmiotu kwalifikowanego. Ustawą o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw z dnia 5 lipca 2018 r. (Dz.U. z 2018 r., poz. 1499), następnie zmienioną ustawą z dnia 4 kwietnia 2019 r. o zmianie ustawy o wymianie informacji podatkowych z innymi państwami oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2019 poz. 694), dokonano m.in. rozszerzenia zakresu raportowania o przekazywanie informacji dotyczących rachunków lokaty terminowej podmiotu kwalifikowanego oraz zestawień ww. lokat.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o zmianie ustawy o wymianie informacji podatkowych z innymi państwami oraz niektórych innych ustaw oraz art. 12 ustawy o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw z dnia 5 lipca 2018 r. przekazywanie informacji w zakresie dotyczących rachunków lokaty terminowej podmiotu kwalifikowanego rozpoczyna się nie później niż z: 1 lipca 2019 r. – w przypadku banków; 1 stycznia 2020 r. – w przypadku banków spółdzielczych oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych. Natomiast przekazywanie zestawień dotyczących rachunków lokaty terminowej podmiotu kwalifikowanego rozpoczyna się nie później niż 1 sierpnia 2019 r. – w przypadku banków; 1 stycznia 2020 r. – w przypadku banków spółdzielczych oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych.

Tabela nr 1 – Zasoby informacyjne STIR przetwarzane w procesach analitycznych, o których mowa w art. 119zn § 1 Ordynacji podatkowej, wg stanu na koniec 2020 roku

Dane informacyjne STIR	Stan na koniec 2020 r.
• Liczba banków i SKOK-ów zasilających STIR (szt.)	614
• Liczba podmiotów kwalifikowanych zaraportowanych do STIR	4,17 mln
• Liczba osób powiązanych z podmiotami kwalifikowanymi	5,57 mln
• Liczba rachunków rozliczeniowych zgłoszonych do STIR	18,93 mln
• Liczba transakcji zaraportowanych do systemu	15 405,73 mln
• Liczba podmiotów sklasyfikowanych do grup podwyższonego ryzyka wykorzystywania sektora finansowego do wyłudzeń skarbowych	81 tys.
• Liczba żądań do banków w ramach STIR www(ognivo) narastająco (art. 119zs Ordynacji podatkowej)	22 626

BLOKADY RACHUNKÓW BANKOWYCH PODMIOTÓW KWALIFIKOWANYCH I INNE DZIAŁANIA Z WYKORZYSTANIEM STIR

Na mocy art. 119zv Ordynacji podatkowej, Szef KAS może zablokować rachunek bankowy podmiotu kwalifikowanego na okres do 72 godzin, w przypadku jeżeli posiadane informacje, w szczególności wyniki analizy ryzyka, wskazują, że podmiot kwalifikowany może wykorzystywać działalność banków lub spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych do celów mających związek z wyłudzeniami skarbowymi lub do czynności zmierzających do wyłudzenia skarbowego, a blokada rachunku podmiotu kwalifikowanego jest konieczna, aby temu przeciwdziałać.

W uzasadnionych przypadkach, zgodnie z art. 119zw Ordynacji podatkowej, Szef KAS może przedłużyć termin blokady rachunku podmiotu kwalifikowanego na czas oznaczony, nie dłuższy jednak niż 3 miesiące. Przepisy ustawy dotyczące blokady rachunku weszły w życie 30 kwietnia 2018 r.

27 sierpnia 2019 r. weszła w życie ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r., poz. 1520), która w ustawie Ordynacja podatkowa wprowadziła zmianę polegającą na dodaniu art. 119zma, na mocy którego minister właściwy do spraw finansów publicznych może, w drodze rozporządzenia, upoważnić inny organ Krajowej Administracji Skarbowej do wykonywania zadań Szefa KAS, o których mowa w art. 119zm, art. 119zn § 1, art. 119zs i rozdziale 3.

Zmiana upoważnienia ustawowego miała na celu rozszerzenie delegowanych uprawnień na organy KAS.

Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie upoważnienia innych organów Krajowej Administracji Skarbowej do wykonywania niektórych zadań Szefa Krajowej Administracji Skarbowej dotyczących blokady rachunku podmiotu kwalifikowanego (Dz. U. poz. 422) naczelnicy urzędów celno – skarbowych oraz dyrektorzy izb administracji skarbowej zostali upoważnieni do wykonywania zadań Szefa Krajowej Administracji Skarbowej wskazanych wyżej uprawnień. Następnie 29 sierpnia 2020 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie upoważnienia innych organów Krajowej Administracji Skarbowej do wykonywania zadań Szefa Krajowej Administracji Skarbowej z zakresu przeciwdziałania wykorzystywaniu sektora finansowego do wyłudzeń skarbowych (Dz.U. 2020, poz. 1488), w którym tylko 5 naczelników urzędów celno-skarbowych i właściwych dyrektorów izb administracji skarbowej zostało upoważnionych do wykonywania zadań Szefa KAS².

5 naczelników urzędów celno-skarbowych³ zostało upoważnianych do:

- dokonywania zawiadomień o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia wyłudzenia skarbowego i uzupełniania informacji, o których mowa w art. 119zm ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, zwanej dalej „ustawą”,
- dokonywania analizy ryzyka wykorzystywania działalności banków i spółdzielczych kas oszczędnościowo--kredytowych do celów mających związek z wyłudzeniami skarbowymi, o której mowa w art. 119zn § 1 ustawy,
- żądania przekazania przez bank lub spółdzielczą kasę oszczędnościowo-kredytową informacji, zestawień lub adresów IP, o którym mowa w art. 119zs § 1 ustawy, w celu weryfikacji lub uzupełnienia posiadanych informacji niezbędnych do wykonywania zadań, o których mowa w lit. a, b, d oraz e,
- przekazywania żądań blokady rachunku podmiotu kwalifikowanego na okres nie dłuższy niż 72 godziny, ograniczenia zakresu tej blokady i jej uchylenia oraz wykonywania innych czynności Szefa Krajowej Administracji Skarbowej, określonych w art. 119zv ustawy, związanych z tymi żądaniem,
- wydawania postanowień o przedłużeniu blokady rachunku podmiotu kwalifikowanego na czas oznaczony, nie dłuższy jednak niż 3 miesiące, zmianie zakresu tej blokady i jej uchyleniu oraz wykonywania innych czynności.

² Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 lutego 2019 r. w sprawie upoważnienia innych organów Krajowej Administracji Skarbowej do wykonywania niektórych zadań Szefa Krajowej Administracji Skarbowej dotyczących blokady rachunku podmiotu kwalifikowanego (Dz. U. poz. 422), utraciło moc z dniem 29.08.2020 r., tj. w dniu następującym po dniu ogłoszenia Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 28 sierpnia 2020 r. w sprawie upoważnienia innych organów Krajowej Administracji Skarbowej do wykonywania zadań Szefa Krajowej Administracji Skarbowej z zakresu przeciwdziałania wykorzystywaniu sektora finansowego do wyłudzeń skarbowych.

³ Naczelnik Dolnośląskiego Urzędu Celno-Skarbowego we Wrocławiu, Naczelnik Łódzkiego Urzędu Celno-Skarbowego w Łodzi, Naczelnik Mazowieckiego Urzędu Celno-Skarbowego w Warszawie, Naczelnik Podlaskiego Urzędu Celno-Skarbowego w Białymstoku, Naczelnik Wielkopolskiego Urzędu Celno-Skarbowego w Poznaniu.

Natomiast dyrektorzy izb administracji skarbowej będący organami wyższego stopnia w stosunku do ww. naczelników urzędów celno-skarbowych⁴ zostali upoważnieni do:

- wydawania postanowień, o których mowa w art. 119zy, art. 119zz i art. 119zza ustawy, rozpatrywania zażaleń na te postanowienia oraz wykonywania innych czynności Szefa Krajowej Administracji Skarbowej związanych z tymi postanowieniami,
- rozpatrywania zażaleń na postanowienia o przedłużeniu blokady rachunku podmiotu kwalifikowanego na czas oznaczony, nie dłuższy jednak niż 3 miesiące, zmianie zakresu tej blokady i jej uchyleniu oraz wykonywania innych czynności Szefa Krajowej Administracji Skarbowej, określonych w art. 119zw Ordynacji podatkowej, związanych z tymi postanowieniami.

Poniższe zestawienie prezentuje liczbę blokad rachunków podmiotów kwalifikowanych dokonanych przez Szefa KAS oraz naczelników urzędów celno-skarbowych (dalej: NUCS) od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 r.

Tabela nr 2 – Blokad środków pieniężnych w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2020 roku

Dane dotyczące blokad środków pieniężnych	Szef KAS	NUCS
• Liczba zablokowanych podmiotów kwalifikowanych	159	37
• Liczba rachunków bankowych podmiotów kwalifikowanych zablokowanych na okres do 72 godzin	821	199
• Liczba rachunków bankowych podmiotów kwalifikowanych, w których przedłużono termin blokady na czas oznaczony, nie dłuższy niż 3 miesiące	821	199
• Łączna kwota zablokowanych środków pieniężnych	88,7 mln	7,5 mln
• Szacowane uszczuplenia w PLN	587,7 mln	73,2 mln

Najwięcej blokad rachunków dokonano w stosunku do podmiotów działających w e-handlu, działalności agencji pracy tymczasowej oraz branżach wyrobów tekstylnych i paliw.

W poniższych tabelach zostały zaprezentowane dane z podziałem na branże, w stosunku do których Szef KAS oraz NUCS dokonali blokad rachunków podmiotów kwalifikowanych.

⁴ Odpowiednio: Dyrektor Izby Administracji Skarbowej we Wrocławiu, Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Łodzi, Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Warszawie, Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Białymstoku, Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Poznaniu.

Tabela nr 3 – Blokady rachunków podmiotów kwalifikowanych dokonane przez Szefa KAS z podziałem na poszczególne branże

Branża	Liczba blokad	Liczba zablokowanych rachunków	Łączna kwota zablokowanych środków pieniężnych (w zł)	Szacowane uszczuplenie (w zł)
Badania naukowe i prace rozwojowe w biotechnologii	1	2	124 280,84	872 495,00
Biopaliwa	1	2	81 929,71	2 538 825,00
Działalność obiektów sportowych	1	3	181 938,90	938 136,00
Działalność wspomagająca edukację	1	7	472 779,11	1 054 283,75
Działalność agentów zajmujących się sprzedażą towarów różnego rodzaju	1	7	310 697,81	5 518 664,09
Finansowa działalność usługowa gdzie indziej niesklasyfikowana z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	1	2	97 681,37	2 822 782,00
Naprawa i konserwacja sprzętu (tele)komunikacyjnego	1	3	298 475,92	1 683 384,74
Naprawy samochodowe, wynajem pracowników i inne	1	8	103 400,06	1 084 600,00
Niespecjalistyczne sprzątnięcie budynków i obiektów przemysłowych	1	4	251 564,82	2 052 242,42
Paliwa	1	9	220 000,00	5 663 817,00
Pozostała działalność usługowa, gdzie indziej niesklasyfikowana	1	3	117 877,51	799 476,45
Pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, gdzie indziej niesklasyfikowana	1	2	416 419,62	416 419,62
Pozostała działalność związana z udostępnianiem pracowników.	1	2	647 918,38	655 656,00
Pozostała działalność w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania	1	2	208 891,46	1 634 040,00
Pozostała sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach	1	2	811 150,00	1 685 824,00
Produkcja aparatury rozdzielczej i sterowniczej energii elektrycznej	1	3	865 053,21	6 391 689,66
Produkcja konstrukcji metalowych i ich części	1	5	160 675,84	826 011,00
Przedmiot obrotu: napoje, głównie Coca-Cola, sporadycznie Pepsi, Red Bull	1	3	1 454 392,65	4 535 716,00
Realizacja projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków	1	2	458 558,75	911 047,00
Roboty związane z budową dróg szynowych i kolei podziemnej	1	10	145 598,90	794 788,00
Samochody	1	3	139 212,58	2 045 803,00

Branża	Liczba blokad	Liczba zablokowanych rachunków	Łączna kwota zablokowanych środków pieniężnych (w zł)	Szacowane uszczuplenie (w zł)
Sprzedaż hurtowa	1	8	2 856 639,05	8 412 397,00
Sprzedaż hurtowa i detaliczna samochodów osobowych i furgonetek, handel sprzętem elektrycznym.	1	2	72 127,50	2 929 492,00
Sprzedaż hurtowa mleka, wyrobów mleczarskich, jaj, olejów i tłuszczów jadalnych	1	6	239 057,94	1 468 074,00
Sprzedaż hurtowa niewyspecjalizowana żywności, napojów i wyrobów tytoniowych	1	6	407 008,85	2 970 629,00
Sprzedaż hurtowa paliwa i produktów pochodnych	1	8	294 584,07	2 098 460,00
Sprzedaż hurtowa pozostałych półproduktów	1	6	116 007,43	1 713 001,00
Sprzedaż hurtowa sprzętu elektronicznego i telekomunikacyjnego oraz części do niego	1	4	167 947,35	639 387,33
Sprzedaż hurtowa wyrobów farmaceutycznych	1	3	962 995,74	4 553 755,10
Sprzedaż hurtowa wyrobów metalowych oraz sprzętu i dodatkowego wyposażenia grzejjego	1	4	461 335,03	2 059 545,63
Sprzedaż hurtowa wyrobów metalowych oraz sprzętu i dodatkowego wyposażenia hydraulicznego	1	9	962 402,48	3 058 965,00
Sprzedaż żywności, napojów i wyrobów tytoniowych	1	6	2 225 620,19	10 231 815,00
Tworzywa sztuczne, granulaty do produkcji opakowań plastikowych	1	5	190 799,15	2 383 413,00
Usługi - telekomunikacja, elektronika	1	11	1 402 643,22	1 002 803,95
Usługi biurowe	1	4	272 939,00	272 939,00
Usługi informatyczne	1	2	118 745,13	1 335 201,00
Usługi sprzątające	1	10	454 768,15	1 557 216,00
Void (wartości nieprzypisane do parametru-pusty typ danych)	1	16	4 600 376,60	27 564 061,00
Wykonywanie instalacji elektrycznych	1	6	137 878,19	4 686 030,54
Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi i dzierżawionymi	1	6	389 391,55	1 811 796,00
Działalność związana z oprogramowaniem	2	7	625 098,74	1 303 255,82
Działalność związana z doradztwem w zakresie informatyki	2	7	790 208,32	3 510 111,90

Branża	Liczba blokad	Liczba zablokowanych rachunków	Łączna kwota zablokowanych środków pieniężnych (w zł)	Szacowane uszczuplenie (w zł)
Działalność związana z pakowaniem	2	5	607 296,63	1 903 177,80
Odzysk surowców z materiałów segregowanych.	2	7	938 699,86	3 111 277,62
Sprzedaż hurtowa perfum i kosmetyków	2	8	226 162,72	14 330 983,11
Usługi logistyczne, obrót pojazdami	2	16	594 160,88	2 429 059,00
Doradztwo w zakresie prow. dział. gospod. i zarzadz.	3	15	448 233,94	14 797 021,00
Działalność agentów zajmujących się sprzedażą drewna i materiałów budowlanych	3	21	1 277 582,45	20 195 434,09
Działalność agentów zajmujących się sprzedażą towarów różnego rodzaju	3	17	2 046 056,87	4 154 982,23
Sprzedaż hurtowa odzieży i obuwia	3	10	1 165 292,38	4 586 870,64
Sprzedaż hurtowa odpadów i złomu.	4	19	1 936 217,19	6 462 868,08
Sprzedaż hurtowa i detaliczna pozostałych pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli	5	51	2 039 079,67	8 697 185,82
Pozostałe doradztwo – działalność gospodarcza i zarządzenie	7	27	1 858 003,50	10 774 011,41
Roboty budowlane	7	33	2 008 577,67	17 000 163,39
Sprzedaż hurtowa niewyspecjalizowana	7	33	2 195 943,60	17 445 976,00
Działalność pocztowa i kurierska	8	44	7 705 052,95	59 172 166,00
Usługi transportowe	9	53	1 552 196,59	13 011 343,79
Działalność agencji pracy tymczasowej	11	42	10 681 953,82	33 899 060,59
Oleje	11	69	11 810 115,10	83 260 887,04
E-handel	13	70	7 417 778,80	93 951 035,00
Wyroby tekstylne	13	61	6 859 235,34	48 062 076,83
SUMA	159	821	88 684 711,07	587 733 629,44

Tabela nr 4 – Blokadach rachunków podmiotów kwalifikowanych dokonane przez NUCS

Branża	Liczba blokad	Liczba zablokowanych rachunków	Łączna kwota zablokowanych środków pieniężnych (w zł)	Szacowane uszczuplenie (w zł)
E-handel i usługi informatyczne	5	27	582 985,33	9 738 748,00
Sprzedaż hurtowa pozostała	5	25	888 601,60	10 867 406,38
Budownictwo	4	28	1 043 591,30	8 567 917,00
Reklama, badanie rynku i opinii publicznej	4	19	738 000,09	9 629 160,00
Elektronika (produkcja i sprzedaż)	3	21	1 758 036,29	11 663 493,00

Branża	Liczba blokad	Liczba zablokowanych rachunków	Łączna kwota zablokowanych środków pieniężnych (w zł)	Szacowane uszczuplenie (w zł)
Transport i logistyka	3	23	524 719,39	4 670 421,00
Działalność agentów zajmujących się sprzedażą towarów	2	17	224 322,45	1 391 226,00
Pozostałe doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania	2	7	102 309,20	2 940 571,00
Finanse i ubezpieczenia	1	2	204 977,02	335 225,00
Motoryzacja (produkcja, sprzedaż, naprawa i konserwacja)	1	5	140 572,30	3 517 678,88
Nieruchomości	1	4	165 373,13	1 240 081,00
Recykling (zbieranie, przetwarzanie i unieszkodliwianie odpadów), obrót odpadami i złomem oraz rekultywacja	1	2	153 323,00	446 754,00
Rekrutacja i udostępnianie pracowników	1	3	90 673,90	2 194 456,39
Spożywcza i tytoń (produkcja)	1	4	463 698,64	2 385 992,40
Tekstylna, odzież i obuwie (produkcja)	1	1	215 612,00	215 612,00
Wsparcie prowadzenia działalności (sprzątanie, administrowanie biurem itp.)	1	7	131 274,07	540 573,00
Dzierżawa własności intelektualnej i podobnych produktów, z wyłączeniem prac chronionych prawem autorskim	1	4	40 886,91	2 854 505,00
RAZEM	37	199	7 468 956,62	73 199 820,05

Działania w zakresie blokad rachunków bankowych skutkują podjęciem przez urzędy celno-skarbowe kontroli celno-skarbowych, jak i działań dochodzeniowo-śledczych. Dodatkowo, o blokadzie na 72 godziny, jej ewentualnym przedłużeniu do 3 miesięcy oraz o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia wyłudzenia skarbowego, organ dokonujący blokady i jej przedłużenia, zawiadamia właściwą jednostkę prokuratury.

Ponadto, zgodnie z art. 96 ust. 9 pkt 5 ustawy o VAT naczelnik urzędu skarbowego wykreśla z rejestru podatnika jako podatnika VAT bez konieczności zawiadomienia o tym podatnika, jeżeli posiadane informacje wskazują na prowadzenie przez podatnika działań z zamiarem wykorzystania działalności banków w rozumieniu art. 119zg pkt 1 Ordynacji podatkowej lub SKOK-ów do celów mających związek z wyłudzeniami skarbowymi w rozumieniu art. 119zg pkt 9 Ordynacji podatkowej.

ZAŻALENIA NA POSTANOWIENIA SZEFA KAS DOTYCZĄCE PRZEDŁUŻENIA BLOKADY

Zgodnie z art. 119zw Ordynacji podatkowej Szef KAS może przedłużyć, w drodze postanowienia, termin blokady rachunku podmiotu kwalifikowanego na czas oznaczony, nie dłuższy jednak niż 3 miesiące jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że podmiot kwalifikowany nie wykona istniejącego lub mającego powstać zobowiązania podatkowego lub zobowiązania z tytułu odpowiedzialności podatkowej osób trzecich, przekraczających równowartość 10 000 euro przeliczonych na złote według średniego kursu euro ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski w ostatnim dniu roboczym roku poprzedzającego rok, w którym wydano postanowienie.

Na mocy art. 119zsb Ordynacji podatkowej podmiotowi kwalifikowanemu, na postanowienia, o których mowa w art. 119zw Ordynacji podatkowej przysługuje zażalenie.

Poniższe tabele prezentują dane w zakresie zażaleń na postanowienia o przedłużeniu blokady podlegające rozpatrzeniu w II instancji przez Szefa KAS oraz właściwego dyrektora izby administracji skarbowej.

Tabela nr 5 – Zażalenia na postanowienia o przedłużeniu blokady w 2020 r. (podlegające rozpatrzeniu w II instancji przez Szefa KAS)

Dane dotyczące zażaleń	Liczba
Liczba złożonych zażaleń podlegających rozpatrzeniu przez Organ ogółem – w tym:	68
• rozstrzygnięcia utrzymujące w mocy postanowienia I instancji	58
• uchylenie postanowień I instancji	3
• stwierdzenie niedopuszczalności zażalenia na postanowienie	1
• rozstrzygnięcia stwierdzające uchybienie terminu do wniesienia zażalenia	3
• rozstrzygnięcie pozostawiające zażalenie bez rozpatrzenia	1
• sprawy w toku na 31 grudnia 2020 r.	2
Liczba skarg złożonych do WSA	49
Liczba wyroków WSA oddalających skargę na rozstrzygnięcia Szefa KAS	32

Dane dotyczące zażaleń	Liczba
Odrzucenie skargi przez WSA	2
Uchylenie przez WSA zaskarżonego postanowienia	8
Umorzenie przez WSA postępowania sądowego	1
Brak rozstrzygnięcia WSA	6
Liczba skarg kasacyjnych złożonych do NSA w tym:	7
• złożonych przez Stronę	7
• złożonych przez Szefa KAS	0

W 2020 r. NSA oddalił 1 skargę kasacyjną złożoną przez Szefa KAS w 2019 r. na wyrok WSA uchylający postanowienie Szefa KAS w przedmiocie przedłużenia blokady rachunków bankowych.

Tabela nr 6 – Zażalenia na postanowienia o przedłużeniu blokady w 2020 r. (podlegające rozpatrzeniu w II instancji przez właściwego dyrektora izby administracji skarbowej)

Dane dotyczące zażaleń	Liczba
Liczba rozpatrzonych zażaleń ogółem w tym:	10
• Rozstrzygnięcia utrzymujące w mocy postanowienia I instancji	6
• Rozstrzygnięcia stwierdzające uchybienie terminowi do wniesienia zażalenia	3
• Rozstrzygnięcia formalne bez merytorycznego rozpoznania sprawy	1
Liczba skarg złożonych do WSA	5
• Liczba wyroków WSA oddalających skargę	3
• Odrzucenie skargi przez WSA	1
• Uchylenie przez WSA zaskarżonego postanowienia	1
Liczba skarg kasacyjnych złożonych do NSA	1

Dane dotyczące zażaleń	Liczba
w tym:1	
• złożonych przez Stronę	0
• złożonych przez Organ	1

Zaprezentowana statystyka pokazuje, że działania w sprawach związanych z blokadami rachunków bankowych w dużej większości przypadków oceniane są przez sądy jako zasadne i prawidłowe. Natomiast jeśli chodzi o uchylone sprawy to przede wszystkim należy pamiętać, że blokady STIR to wciąż nowa instytucja, która funkcjonuje od stosunkowo krótkiego okresu czasu. W związku z tym, orzecznictwo sądowe jeszcze nie wyjaśniło wszystkich kwestii związanych z jej stosowaniem. Zalecenia i wytyczne wynikające z orzeczeń sądowych, w szczególności uchylających rozstrzygnięcia w zakresie blokad, są na bieżąco poddawane szczegółowej analizie. Zawarte w nich wskazówki, które odnoszą się do gromadzenia i oceny materiału dowodowego, stosowane są w kolejnych sprawach.

WNIOSKI PODMIOTÓW KWALIFIKOWANYCH O WYPŁATĘ ŚRODKÓW Z ZABLOKOWANYCH RACHUNKÓW BANKOWYCH

Zgodnie z art. 119zy Ordynacji podatkowej, Szef KAS, na wniosek podmiotu kwalifikowanego, może w drodze postanowienia wyrazić zgodę na wypłatę z zablokowanego rachunku podmiotu kwalifikowanego środków na:

- 1) wynagrodzenie za pracę wypłacane na podstawie umowy o pracę zawartej co najmniej 3 miesiące przed dniem dokonania blokady rachunku podmiotu kwalifikowanego wraz z zaliczką na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składkami na ubezpieczenie społeczne należnymi od wypłacanego wynagrodzenia – po przedłożeniu odpisu listy płac oraz dokumentu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych potwierdzającego zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych z tytułu umowy o pracę;
- 2) alimenty lub rentę o charakterze alimentacyjnym – po przedłożeniu tytułu stwierdzającego obowiązek podmiotu kwalifikowanego do płacenia alimentów lub renty.

Tabela nr 7 – Wnioski o wyrażenie zgody na wypłatę, z zablokowanego rachunku podmiotu kwalifikowanego, środków na wynagrodzenia za pracę, alimenty lub rentę o charakterze alimentacyjnym rozpatrywane przez Szefa KAS w 2020 roku

Dane dotyczące wniosków	Liczba
Liczba złożonych wniosków ogółem ⁵	33
• wyrażenie zgody	12
• brak zgody	8
• postanowienie o umorzeniu	17
• rozstrzygnięcie bez merytorycznego rozpoznania sprawy	2
Liczba zażaleń na rozstrzygnięcia	9
• utrzymanie w mocy zaskarżonego rozstrzygnięcia	6
• uchylenie rozstrzygnięcia	2
• rozstrzygnięcia stwierdzające uchybienie terminowi do wniesienia zażalenia	1
Liczba skarg do WSA	2
• sprawy w toku	1
• liczba wyroków WSA oddalających skargę na rozstrzygnięcia Szefa KAS	1
Liczba skarg kasacyjnych do NSA	1
• złożonych przez Stronę	1 – sprawa w toku
• złożonych przez Organ	0

Zgodnie z art. 119zz Ordynacji podatkowej, Szef KAS może w drodze postanowienia, wyrazić zgodę na:

- 1) zapłatę zobowiązania podatkowego lub należności celnej przed terminem płatności z zablokowanego rachunku podmiotu kwalifikowanego – na wniosek podmiotu

⁵ Liczba złożonych wniosków nie jest równa sumie poszczególnych rozstrzygnięć z uwagi na przypadki, kiedy to Szef KAS w przedmiocie jednego wniosku wydawał więcej niż jedno rozstrzygnięcie. Odpowiednio prezentuje się kwestia złożonych na rozstrzygnięcia Szefa KAS, zażaleń - jedno zażalenie obejmowało zakresem kilka rozstrzygnięć Szefa KAS.

- kwalfikowanego zawierający wskazanie zobowiązania podatkowego lub należności celnej, jej wysokości oraz naczelnika urzędu skarbowego właściwego do jej poboru;
- 2) zwolnienie środków z zablokowanego rachunku podmiotu kwalifikowanego – na wniosek podmiotu kwalifikowanego, w szczególnie uzasadnionych przypadkach.

Zgodnie z art. 119zza Ordynacji podatkowej, Szef KAS może, w drodze postanowienia, zwolnić środki z zablokowanego rachunku podmiotu kwalifikowanego na zapłatę zaległości podatkowej lub celnej oraz odsetek za zwłokę, w przypadku:

- 1) złożenia deklaracji, korekty deklaracji lub zgłoszenia celnego;
- 2) wydania ostatecznej decyzji ustalającej lub określającej wysokość zobowiązania podatkowego lub należności celnej, potwierdzającej istnienie zaległości podatkowej lub celnej;
- 3) nadania rygoru natychmiastowej wykonalności decyzji ustalającej lub określającej wysokość zobowiązania podatkowego lub należności celnej, potwierdzającej istnienie zaległości podatkowej lub celnej.

Tabela nr 8 – Wnioski złożone w 2020 r. na podstawie art. 119zz § 1 pkt 1 oraz art. 119 z za Ordynacji podatkowej rozpatrywane przez Szefa KAS

Dane dotyczące wniosków	Liczba
Liczba złożonych wniosków ogółem	27
• wyrażenie zgody	14
• brak wyrażenia zgody	2
• postanowienie o umorzeniu	10
• brak rozstrzygnięcia (sprawa w toku w 2020 r.)	1
Liczba zażaleń na rozstrzygnięcia	1
• uchylene rozstrzygnięcia Szefa KAS	1
Liczba skarg do WSA	0

Tabela nr 9 – Wnioski złożone w 2020 r. na podstawie art. 119zz § 1 pkt 2 Ordynacji podatkowej rozpatrywane przez Szefa KAS

Dane dotyczące wniosków	Liczba
Liczba złożonych wniosków	24
• wyrażenie zgody	1
• brak wyrażenia zgody	16
• postanowienie o umorzeniu	7
Liczba zażaleń na rozstrzygnięcie	6
• utrzymanie w mocy zaskarżonego rozstrzygnięcia	5
• uchylenie rozstrzygnięcia	0
• rozstrzygnięcia stwierdzające uchybienie terminowi do wniesienia zażalenia	1
Liczba skarg do WSA	1
• liczba wyroków WSA oddalających skargę na rozstrzygnięcia Szefa KAS	1
Liczba skarg kasacyjnych do NSA	0

Zgodnie z §1 pkt 2a rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie upoważnienia innych organów Krajowej Administracji Skarbowej do wykonywania zadań Szefa Krajowej Administracji Skarbowej z zakresu przeciwdziałania wykorzystywaniu sektora finansowego do wyłudzeń skarbowych (Dz.U. 2020, poz. 1488), Minister Finansów upoważnił dyrektorów izb administracji skarbowej do wykonywania zadań Szefa KAS w zakresie wydawania postanowień, o których mowa w art. 119zy, art. 119zz i art. 119zza Ordynacji podatkowej, rozpatrywania zażaleń na te postanowienia oraz wykonywania innych czynności Szefa Krajowej Administracji Skarbowej związanych z tymi postanowieniami.

Tabela nr 10 – Wnioski o wypłatę środków z zablokowanego rachunku podmiotu kwalifikowanego w 2020 r. rozpatrywane przez dyrektora izby administracji skarbowej

Dane dotyczące wniosków	Liczba
Liczba złożonych wniosków, w tym na podstawie:	18
• wyłącznie art. 119zz	5
• wyłącznie art. 119zy	6

Dane dotyczące wniosków	Liczba
• wyłącznie art. 119zza	3
• art.119zy oraz art. 119zza	1
• art.119 zz oraz 119zza	1
• bez wskazania podstawy prawnej	2
Wydanych rozstrzygnięć, w tym:	10
• postanowienia odmawiające zwolnienia środków spod blokady	2
• postanowienia wyrażające zgodę na zwolnienie w części środków spod blokady	3
• umorzenie postępowania	3
• pozostawienie wniosku bez rozpatrzenia	2
Liczba spraw niezakończonych w 2020 r.	8
Liczba zażaleń na rozstrzygnięcia	0
Liczba skarg do WSA	0

KONTROLA WYPEŁNIANIA OBOWIĄZKÓW, O KTÓRYCH MOWA W DZIALE IIIB ORDYNACJI PODATKOWEJ

Zgodnie z art. 119zżf § 1 Ordynacji podatkowej, Szef KAS sprawuje kontrolę wypełniania przez banki, SKOK-i oraz izbę rozliczeniową obowiązków z zakresu ustawy STIR. Kontrola wypełniania tych obowiązków przez izbę rozliczeniową powinna być przeprowadzona nie rzadziej niż raz na rok.

W 2020 r. Szef KAS przeprowadził 14 kontroli w zakresie prawidłowości realizacji obowiązków STIR, o których mowa w Dziale IIIB Ordynacji podatkowej.

Stwierdzone, w wyniku przeprowadzonych kontroli nieprawidłowości, skutkowały podjęciem wobec banków, przez Szefa KAS 12 postępowań administracyjnych, w sprawie nałożenia kary pieniężnej, o której mowa w art.119zżh Ordynacji podatkowej.

W 2020 r. wydanych zostało 11 decyzji nakładających na banki karę pieniężną w łącznej wysokości 1.065.000 zł. Od wydanych przez Szefa KAS decyzji w sprawie nałożenia kary pieniężnej banki złożyły 6 odwołań do ministra właściwego do spraw finansów publicznych – z czego organ odwoławczy utrzymał w mocy 3 decyzje, a w pozostałych 3 przypadkach postępowanie odwoławcze na koniec 2020r. było w toku. W jednym przypadku strona złożyła skargę do WSA na decyzję organu II instancji – sprawa sądowa w toku.

PODSUMOWANIE

Porównując dane za 2018 r. oraz 2019 r. do roku 2020 widoczny jest systematyczny wzrost w ilości danych przekazywanych przez banki i SKOKi do STIR.

Tabela nr 11 – Podsumowanie

Zasoby informacyjne STIR	31.12.2018	31.12. 2019	31.12.2020	Przyrost (+) / Spadek (-) 2019 do 2018	Przyrost (+) / Spadek (-) 2020 do 2019
Liczba banków i SKOK-ów zasilających STIR (szt.)	619	614	614	- 5	0
Liczba podmiotów kwalifikowanych zaraportowanych do STIR	3,44 mln	3,95 mln	4,17 mln	+ 0,51 mln	+ 0,22 mln
Liczba osób powiązanych z podmiotami kwalifikowanymi	4,61 mln	5,47 mln	5,57 mln	+ 0,86 mln	+ 0,10 mln
Liczba rachunków rozliczeniowych zgłoszonych do STIR	11,56 mln	15,74 mln	18,93 mln	+ 4,18 mln	+ 3,19 mln
Liczba transakcji zaraportowanych do systemu	8 525,07 mln	11 537,64 mln	15 405,73 mln	+ 3 012,57 mln	+ 3 868,09 mln
Liczba podmiotów sklasyfikowanych do grup podwyższonego ryzyka wykorzystywania sektora finansowego do wyłudzeń skarbowych	29 tys.	58 tys.	81 tys.	+ 29 tys.	+ 23 tys.

W 2020 r. utrzymała się tendencja dalszego wzrostu liczby blokad dokonywanych przez Szefa KAS. Liczba blokad w 2020 r. dokonanych przez Szefa KAS wzrosła o około 40 % względem roku 2019. Przyrost liczby blokad spowodował także wzrost kwoty zablokowanych środków, w tym samym okresie, o ponad 32% tj. o ponad 21 mln zł.

Wzrost liczby blokad i odpowiadający im wzrost kwot zablokowanych środków pieniężnych widoczny jest także w odniesieniu do działań podejmowanych przez naczelników urzędów celno-skarbowych.

W 2020 r. liczba blokad dokonanych przez NUCS wzrosła o ponad 528 % względem roku 2019, skutkując tym samym wzrostem wartości zablokowanych środków pieniężnych na rachunkach podmiotów kwalifikowanych o ponad 5 mln zł (nastąpił wzrost łącznej

wartości zablokowanych środków pieniężnych o 300 % względem roku 2019. Dane ww. zakresie prezentuje poniższe zestawienie:

Tabela nr 12 – Podsumowanie

Rok	Organ	Liczba blokad rachunków bankowych	Liczba zablokowanych rachunków bankowych	Łączna wartość zablokowanych środków finansowych w mln zł	Łączna wartość szacowanych uszczupień w mln zł	Liczba żądań do banków w ramach STIR www(ognivo)
2018	Szef KAS	23	41	10,23	132,18	3.813
2019	Szef KAS	113	537	67,20	584,30	8.808
	NUSC	7	29	2,5	7,2	
2020	Szef KAS	159 (+46)	821 (+284)	88,6 (+21,5)	587,7 (+3,4)	10.005 (+1.197)
	NUSC	37 (+30)	199 (+170)	7,5 (+5)	73,2 (+66)	

Podkreślić również należy, że system STIR wykorzystywany jest także przez Krajową Administracją Skarbową w innych, kluczowych działaniach.

STIR znajduje zastosowanie, m.in.:

- w analizie ryzyka poprzedzającej wszczęcie kontroli podatkowej oraz kontroli celno-skarbowej,
- do porównywania danych o przepływach finansowych z innymi danymi znajdującymi się w posiadaniu KAS, np. JPK-Vat, co umożliwia m.in. efektywne zapobieganie dokonaniu nienależnego zwrotu podatku VAT,
- w identyfikacji i przerywaniu łańcuchów karuzelowych, co skutecznie przeciwdziała powstawaniu przestępstw karuzelowych.

Ponadto, w 2020 r. wykorzystując m.in. przekazywane Szefowi KAS w trybie dziennym informacje o wskaźniku ryzyka, rachunkach podmiotów kwalifikowanych orazienne zestawienia transakcji zidentyfikowano 102 powiązania karuzelowe obejmujące około 647 podmiotów wiodących. Dodatkowo, w ramach działań analitycznych na zasobach STIR – w 2020 r. przekazano do urzędów skarbowych informacje o 147 451 rachunkach bankowych podmiotów posiadających zaległości.

Jak wynika z zaprezentowanych danych, System Teleinformatyczny Izby Rozliczeniowej znajduje szerokie zastosowanie, a prowadzone z jego wykorzystaniem działania, w sposób istotny podnoszą skuteczność działań organów KAS w walce z przestępczością podatkową. Dane za pierwsze niespełna 3 lata funkcjonowania STIR jednoznacznie wskazują na jego istotną rolę w zakresie ograniczenia luki w podatku VAT spowodowanej wyłudzeniami skarbowymi. W następstwie prowadzonych działań z obrotu gospodarczego eliminowane są nieuczciwe firmy, a pozycja uczciwie działających przedsiębiorców ulega wzmocnieniu, umożliwiając im tym samym efektywniejsze prowadzenia swojej działalności.